

Francoski levičarji zahtevajo intervencijo v Španiji

Novo vlado so pozvali, naj prekliče embargo na izvoz orožja in bojnega materiala, ker Italija in Nemčija podpirata španske upornike. Fašisti zavzeli Irun po vroči bitki z vladnimi četami. Caballero, vodja levičarskih socialistov, imenovan za premierja Španije. Rebeli ustrelili nečaka predsednika španske republike

Madrid, 7. sept. — Vlado po-
ziva, da je ljudska ar-
mada ponovno okupirala sekcijo
plavara de la Reina, ki leži
med 70 milj. južnopozadno od
Madrida in prisilila rebelne čete
na umik. V tej sekciji so se vr-
šile vroče bitke, v katerih je
padlo veliko število vojakov na
obeh straneh.

Pariz, 6. sept. — Več ko sto
ljudi se je udeležilo poho-
da po pariških ulicah, ko je pri-
šla vest, da so rebeli porazili
vladne čete v luti bitki in za-
jeli mesto Irun. Pohod so a-
nadirali komunisti, da prisili-
mo Blumovo vlado na preklic
embarga na izvoz orožja in bo-
jnega materiala španski ljudski
armadi, ki brani republiko in
demokracijo v Španiji.

Madrid, 7. sept. — Vlada fran-
coskih komunistov, je na mas-
nem shodu izjavila, da Francija
ne sme biti nevtralna, ko vidi,
da nacistična Nemčija in fašistična
Italija zalagata fašistične
sile z orožjem, municijo in
denarjem. Pozval je socialiste, naj
pridruživši komunistični za-
vezi in pritiskajo na Blumov
kabinet, da bo dvignil blokado in
interventiral v španski civilni
vojni. Dejal je, da bo obotav-
ljanje Blumove vlade lahko po-
stalo usodno za špansko repu-
bliko. Sedaj ni čas za odlašanje,
ko je jasno, da fašistične sile
podpirajo španske upornike in
se ogrožajo evropski mir.

Madrid, 7. sept. — Vlada fran-
coskih komunistov, je na mas-
nem shodu izjavila, da Francija
ne sme biti nevtralna, ko vidi,
da nacistična Nemčija in fašistična
Italija zalagata fašistične
sile z orožjem, municijo in
denarjem. Pozval je socialiste, naj
pridruživši komunistični za-
vezi in pritiskajo na Blumov
kabinet, da bo dvignil blokado in
interventiral v španski civilni
vojni. Dejal je, da bo obotav-
ljanje Blumove vlade lahko po-
stalo usodno za špansko repu-
bliko. Sedaj ni čas za odlašanje,
ko je jasno, da fašistične sile
podpirajo španske upornike in
se ogrožajo evropski mir.

Madrid, 7. sept. — Vlada fran-
coskih komunistov, je na mas-
nem shodu izjavila, da Francija
ne sme biti nevtralna, ko vidi,
da nacistična Nemčija in fašistična
Italija zalagata fašistične
sile z orožjem, municijo in
denarjem. Pozval je socialiste, naj
pridruživši komunistični za-
vezi in pritiskajo na Blumov
kabinet, da bo dvignil blokado in
interventiral v španski civilni
vojni. Dejal je, da bo obotav-
ljanje Blumove vlade lahko po-
stalo usodno za špansko repu-
bliko. Sedaj ni čas za odlašanje,
ko je jasno, da fašistične sile
podpirajo španske upornike in
se ogrožajo evropski mir.

Madrid, 7. sept. — Vlada fran-
coskih komunistov, je na mas-
nem shodu izjavila, da Francija
ne sme biti nevtralna, ko vidi,
da nacistična Nemčija in fašistična
Italija zalagata fašistične
sile z orožjem, municijo in
denarjem. Pozval je socialiste, naj
pridruživši komunistični za-
vezi in pritiskajo na Blumov
kabinet, da bo dvignil blokado in
interventiral v španski civilni
vojni. Dejal je, da bo obotav-
ljanje Blumove vlade lahko po-
stalo usodno za špansko repu-
bliko. Sedaj ni čas za odlašanje,
ko je jasno, da fašistične sile
podpirajo španske upornike in
se ogrožajo evropski mir.

Madrid, 7. sept. — Vlada fran-
coskih komunistov, je na mas-
nem shodu izjavila, da Francija
ne sme biti nevtralna, ko vidi,
da nacistična Nemčija in fašistična
Italija zalagata fašistične
sile z orožjem, municijo in
denarjem. Pozval je socialiste, naj
pridruživši komunistični za-
vezi in pritiskajo na Blumov
kabinet, da bo dvignil blokado in
interventiral v španski civilni
vojni. Dejal je, da bo obotav-
ljanje Blumove vlade lahko po-
stalo usodno za špansko repu-
bliko. Sedaj ni čas za odlašanje,
ko je jasno, da fašistične sile
podpirajo španske upornike in
se ogrožajo evropski mir.

Madrid, 7. sept. — Vlada fran-
coskih komunistov, je na mas-
nem shodu izjavila, da Francija
ne sme biti nevtralna, ko vidi,
da nacistična Nemčija in fašistična
Italija zalagata fašistične
sile z orožjem, municijo in
denarjem. Pozval je socialiste, naj
pridruživši komunistični za-
vezi in pritiskajo na Blumov
kabinet, da bo dvignil blokado in
interventiral v španski civilni
vojni. Dejal je, da bo obotav-
ljanje Blumove vlade lahko po-
stalo usodno za špansko repu-
bliko. Sedaj ni čas za odlašanje,
ko je jasno, da fašistične sile
podpirajo španske upornike in
se ogrožajo evropski mir.

Madrid, 7. sept. — Vlada fran-
coskih komunistov, je na mas-
nem shodu izjavila, da Francija
ne sme biti nevtralna, ko vidi,
da nacistična Nemčija in fašistična
Italija zalagata fašistične
sile z orožjem, municijo in
denarjem. Pozval je socialiste, naj
pridruživši komunistični za-
vezi in pritiskajo na Blumov
kabinet, da bo dvignil blokado in
interventiral v španski civilni
vojni. Dejal je, da bo obotav-
ljanje Blumove vlade lahko po-
stalo usodno za špansko repu-
bliko. Sedaj ni čas za odlašanje,
ko je jasno, da fašistične sile
podpirajo španske upornike in
se ogrožajo evropski mir.

Domače vesti

Obiski

Chicago. — Gl. urad SNPJ in
uredništvo Prosvete so obiskali
Anton Mahne in Anna Mahne
iz Chisholma, Minn. in Anne
Laurich, Eveleth, Minn.; Math
Prudich, Josephine Prudich,
Stephie J. Prudich in Pauline
Prudich, Muskegon Heights,
Frances Butala, Joseph Buta-
la, Detroit, Mich.; Mary Gasvo-
da Gary, Ind.

Minnesotske novice

Ely. — Tu je umrl Frank Skr-
janc, star 43 let in doma od
Senturske gore na Gorenjskem.
V Ameriki je bil 23 let in je bil
član društva 268 SNPJ in ZSZ.
Tukaj zapušta soprogo in dve
hčerki ter enega brata. — Pred
par dnevi se je vrnila iz bolniš-
nice v Duluthu Mary Povhe,
članica društva 108 SNPJ, kjer
se je morala podvreči težki ope-
raciji.

Iz Aliquippa

Aliquippa, Pa. — Tu se je
ponesrečil rojak John Ogrizek,
bivši trgovec z mesom. Pozno
ponoči ga je zadel avto na cesti.
Odpeljali so ga v bolnišnico,
kjer so mu še tisto noč odrezali
desno roko nad pestjo. — Frank
in Mary Smrekar, člana SNPJ,
sta se po trinajstletnem biva-
nju v Lorainu, O., vrnila v to
naselbino, kjer sta prej živela
več ko dvajset let. Franka je
pred leti udarila paraliza in ne
more opravičati nobenega dela.

Poroke v Penni

Lloydell, Pa. — Tu so se po-
ročili Angela Prčun in Peter
Peteles, Mary Kušlan in Joseph
Sheppek, Ana Mekina in Kri-
stopher Bečen. Neveste so Slo-
venke, ženini pa druge narod-
nosti.

Moon Run, Pa. — Tu sta se

poročila Ivan Krall in Francka
Slabe. Ženin je član SNPJ in
je bil večkrat društveni odbor-
nik. Novoporočenca si bosta
ustanovila dom v Detroitu,
Mich.

Iz Sheboygana

Sheboygan, Wis. — Poročili
so se Theresa Blazich in John
Schaefer, Margaret Prisljan in
Robert Fisher.

Nov grob v starem kraju

Red Lodge, Mont. — Mary
Erznožnik je prejela žalostno
vest iz stare domovine, da je v
Zirih umrla njena mati Marija
Žakelj v starosti 71 let. V A-
meriki zapušta dve hčerki in
enega sina, v stari domovini pa
tri hčere in tri sinove.

Mirovne demonstra-

cije v New Yorku

New York. — Več tisoč čla-
nov delavskih unij, liberalnih in

Nevarnost rudarske stavke v Angliji

Konflikt med dvema unijama

London, 6. sept. — Okrog tisoč
rudarjev se je zabarikadiralo v
premogovniku v South Walesu,
da tako protestirajo proti pre-
teči generalni stavki. Nesporazum
med dvema unijama je povzročil
konflikt. Ti uniji sta South
Wales Miners federacija in South
Wales Miners Industrial unija.
Slednjo, ki ima primeroma maj-
no število članov, podpirajo
lastniki premogovnikov v seda-
njem konfliktu. Prva ima 90-
000 članov, druga pa okrog
20,000.

Konflikt je nastal, ko je In-
stone Coal Co. odklonila zahtevo
rudarske federacije, naj da vpra-
šanje, h kateri uniji hočejo ru-
darji spadati, na glasovanje. V
svoji izjavi kompanija naglaša,
da bi bilo nesmiselno, če bi raz-
veljavila pogodbo, katero je skle-
nila z industrijsko rudarsko uni-
jo, ker to zahteva rudarska fe-
deracija.

Po tej izjavi je rudarska fe-
deracija zapretila s splošno stavko
v premogovnikih in South
Walesu.

Leninova vdova odobrava eksekucijo zarotnikov

Moskva, 6. sept. — Vdova Ni-
kolaja Lenina v posebnem član-
ku v Pravdi, glasilu komunistič-
ne stranke, zanika poročila, da
je intervenirala pri Stalinu v
prilogi zarotnikom, ki so bili pred
dvema tednoma ustreljeni. "Tro-
ckij-Zinovjev-Kamenevova gan-
ga morilec je skovala zaroto
proti Stalinu in drugim visokim
sovjetskimi uradnikom in se
zvezala z nemškimi fašisti, zato
so zarotniki zaslužili smrt," piše
Leninova vdova. "Ti so bili
stekli psi, kajti nameravali so
umoriti voditelja revolucije—
Stalina. Kazen, ki so jo prejeli
za svoj zločin, je bila pravična."

Moskva svari japonsko vlado

Moskva, 6. sept. — Sovjetska
vlada je ponovno posvarila Ja-
ponsko, da bodo vpadli japonske-
ga vojaštva na rusko ozemlje,
ki meji na Mandžurijo, izzvali
resne komplikacije. Svarilo je
bilo poslano tokijski vladi, ko je
Moskva prejela poročilo, da je
skupina japonskih vojakov udri-
la na sovjetsko ozemlje v bližini
mesta Pavlova-Federovka. Temu
je sledila bitka z rusko obmejno
stražo, v kateri sta bila dva
stražnika ranjena.

radikalnih organizacij, se je u-
deležilo mirovni demonstracij
in pohoda, ki ga je organizirala
Ameriška liga proti vojni in fa-
šizmu.

NACIJSKI TISK NAPADA RUSKE KOMUNISTE

Konfiskacija daril raz-
kačila nacije

PROTIBOLJŠEVIŠKA FRONTA

Berlin, 6. sept. — Ljuti napadi
na sovjetske avtoritete so se po-
novili v nacističnem časopisju, ker
so ruski uradniki zaplenili darila,
katera so japonski obiskovalci
nacistične olimpijade dobili v
Nemčiji. Konfiskacija je po-
vzročila veliko ogorčenje v na-
cijskem tisku, ki sedaj zmerja
ruske uradnike z banditi in ro-
parji.

Darila — kolajne, knjige, bo-
dala itd. — so nosila znak sva-
stike, nacistični emblemi, ki je ta-
bu v Sovjetski uniji prav tako
kakor je znak srpa in kladiva
tabu v Nemčiji. To je vzrok, da
so sovjetski uradniki zaplenili
ta darila, ko so se Japonci vra-
čali domov preko Sibirije. Ura-
dniki so tudi konfiscirali Hitler-
jevo fotografijo, katero je on
podpisal in je imela biti izročena
nekemu visokemu japonskemu
uradniku v Tokiju.

Hitler je sedaj z vodilnimi na-
cijami odpoval v Obersalzbergu,
kjer bodo izdelali program v zvezi
s konferenco nacistične stranke,
ki prične prihodnji teden v Nu-
rembergu. Na to konferenco so
bili povabljeni tudi diplomate
drugih držav. Tu se širijo go-
vorice, da bo glavni predmet
razpravam formiranje protibol-
jševiške fronte evropskih držav.
V tej fronti naj bi bile vključene
Nemčija, Litvinska, Poljska,
Avstrija, Ogrska in Jugoslavija.
Admiral Horthy, diktator Ogr-
ske, je baje na zadnjem sestanku
s Hitlerjem v Berlinu izja-
vil, da se bo pridružil tej fronti.
Tu prevladuje mnenje, da bo
tudi Čehoslovaška povabljena,
naj se pridruži protiboljševiški
fronti, čeprav je sklenila voja-
ško zvezo s Sovjetsko unijo.

Kanada ugodila ape- lu židovskih begunov

Saul Ste. Marie, Ont., Kanada.
— Kanadske imigracijske avto-
ritete so ugodile apelu treh ži-
dov, ki so pobegnili iz Nemčije
in prišli nepostavno v Kanado,
naj jih ne deportirajo v Nem-
čijo, kjer jih čaka aretacija in
morda smrt. Zidje-C. Rosen-
berg, Bernhart Brenner in Max
Bluecher—bodo poslani v Pale-
stino.

Porast gradbenih aktivnosti v Illinoisu

Chicago. — Gradbene aktiv-
nosti so se v mesecu juliju po-
večale v Chicagu 17 odstotkov,
v ostalih krajih države pa 12
odstotkov v primeri z junijem,
se glasi poročilo državnega de-
lavskega departmanta.

Izbruh vojaške re- volte v Hondurasu

Uporniki okupirali ob-
mejna mesta

San Jose, Kostarika, 6. sept.
Sem so dospela poročila, da so
vojaški rebeli invadirali in oku-
pirali večje število mest v se-
vernem delu Hondurasu, v bliž-
ni nikaragviške meje. Vodite-
lja revolte sta generala Manuel
Samayo in Mariano Anduray.
Neka druga vest se glasi, da je
revolta izbruhnila tudi v drugih
krajih Hondurasu.

Tiburcio Andino Carias, pred-
sednik Hondurasu, je odredil
mobilizacijo in razglasil obsedno
stanje. Močna armada je že od-
korakala proti severu, da ustavi
prodiranje rebelov. Vladnim
četam poveljuje general Justo
Umana.

Od 1. 1932 je bilo v Hondurasu
že večje število revolt. Zadnja
je izbruhnila v aprilu tega leta,
a je bila kmalu potlačena. Ca-
rias je bil izvoljen za predse-
dnika 1. 1933 in njegov termin po-
teče v prihodnjem letu.

Poostrenje spora v delavski federaciji

Eksekutiva ADF hoče
uničiti Lewisov odbor

Washington, D. C., 8. sept. —
Suspenzija desetih rebelskih u-
nij, ki so včlanjene v Odboru za
industrijsko organizacijo, je sto-
pila v veljavo in s tem se je raz-
kol v vrstah organiziranega de-
lavstva povečal. John L. Lewis,
načelnik tega odbora, je že prej
izjavil, da se ne bo pokoril odlo-
ku eksekutive ADF, ki zahteva
razpust njegove organizacije, do-
čim je Green, predsednik federa-
cije, namignil, da bo uničil Lewi-
sov odbor.

Glavno vprašanje, ki je po-
vzročilo razkol, je Industrijski
unioizem. Lewis je že večkrat
poudaril, da se bodo delavci v in-
dustrijah masne produkcije lahk-
o borili le, če bodo organizirani
v močnih industrijskih unijah.
S tem je naletel na opozicijo pri
članih eksekutive ADF, ki zagor-
varja načelo poklicnega unio-
nizma.

Jeklarska kom- panija v škripcih

Obdolžena je kršenja
federalnega zakona

Pittsburgh, Pa. — (FP) —
Odbor za industrijsko organiza-
cijo je obdolžil Standard Steel
Springs Co. kršenja Byrnes-Wa-
gnerjevega zakona, ker je im-
portirala večje število stavkoka-
zov z namenom, da zlomi stavko,
ki je izbruhnila v njeni tovarni
v Coraopolisu, Pa. V stavki je
zavojevanilo okrog 750 delavcev.

Omenjeni zakon prepoveduje
importiranje stavkokazov kakor
tudi oviranje mirne piktetira-
nje tovarne. Lee Pressman, pra-
vni svetovalec Odbora za indu-
strijsko organizacijo, je že po-
zval federalnega pravdnika v
pittsburskem distriktu, naj od-
redi preiskavo. Istočasno je
Pressman naznanil, da tudi dru-
ge jeklarske kompanije ovirajo
organiziranje jeklarskih delav-
cev in s tem kršijo Wagnerjev
zakon, ki daje delavcem pravico
organiziranja in kolektivnega
pogajanja.

Federalno delavsko razodišče
je na apel E. J. Maloneyja, taj-
nika krajevnih unij. Zveze je-
klarskih in železarskih delavcev,
odredilo zaslišanje proti Laug-
lin Steel kompaniji, ki je odpu-
stila večje število delavcev zara-
di unijskih aktivnosti.

VODJA ŠVED- SKIH ZADRUG V AMERIKI

Ena tretjina družin na
Švedskem v združ-
nem gibanju

NJEGOVE IDEJE O
ZADRUŽNISTVU

New York. — (FP) — Ameri-
ka je zadnje dni dobila odlične-
ga gosta v osebi Albina Johans-
sona, predsednika švedske za-
družne zveze Kooperativa For-
bundet, centralne nakupne za-
druge. Prišel je, da si ogleda to
prostrano in čudovito deželo in
prouči njeno vihrajoče življen-
je.

Johansson, zadrugar št. 1 na
Švedskem in kot tak znan tudi
v mednarodnem združenem gi-
banju, ni nobena napihnjena
srajca kakor so navadno načel-
niki velikih podjetij. Je čisto
preprost človek, ki se ne zapira
pred nikomer. Zelo dostopen
človek je kljub temu, da načelu-
je največjemu blazisu na Šved-
skem — mogočnemu združne-
mu gibanju, v katerega spada
565,000 družin ali ena tretjina
prebivalstva na Švedskem. Star
je 50 let. V združenem gibanju
je pričel delati, ko mu je bilo 17
let in se povzpeli do najvišjega
mesta.

Lansko leto so švedske zadru-
ge imele nad \$100,000,000 pro-
meta, kar je skoraj 30% trgo-
vine na drobno. Johansson, ki je
človek velikih eksekutivnih spo-
sobnosti, dasi dela za zmerno
plačo kakor na splošno vsi de-
lavski funkcionarji, pravi, da je
uspeh švedskega združnega gi-
banja pripisati dejstvu, da kre-
dita ne poznajo.

V vseh 4000 trgovinah prodaj-
ajo je za gotov denar. Prav ta-
ko operirajo tudi trgovine s cen-
tralno nakupno zadrujo. Vsa
naročila morajo sproti plačati
ali pa imeti gotov denar. Na
tem principu posluje tudi naku-
pna zadruga in tudi produktiv-
ne—sploh vse združništvo. Jo-
hansson smatra, da ni nič slab-
šega kakor dolg ali kupovanje
na kredit. Posebno se mu ne do-
pade ameriško kupovanje na o-
broke, ker ta sistem smatra za
ekonomsko nezdav. Le s sprot-
nim plačevanjem se posameznik
še bolj pa podjetje lahko giblje
svobodno.

Zadolženost lahko privede
prej ali slej v zagato in eventu-
elno kontrolo po bankirjih in
monopolistih. "Kdor si izposo-
juje, mora druge ubogati; kdor
posojuje, laže kontrolo. Slabi
čas niso nobene združne trgo-
vine našli v dolgovih bankir-
jem in veletrgovcem. Mi si ne
izposojamo od privatnih ban-
kirjev. Mi imamo denar v njih
bankah", je rekel Johansson.

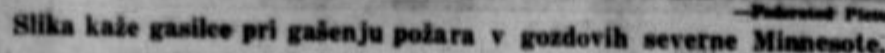
Američani se navadno čudi-
jo, kako morejo zadruge obdrže-
ti zmogljive ravnatelje, ker obi-
čajno prejemajo dosti nižjo pla-
čo ko ravnatelj privatnih pod-
jetij. Johansson je bil vprašan
o tem. Odgovoril je, da valed
tega, "ker jih zanima delo. Pla-
ča, ki jo dobivajo, jih toliko ne
zanima. Nekateri pridejo k nam
od privatne trgovine in nekateri
se tudi vrnejo. Toda takih
slučajev je malo. Oni, ki se raz-
vijejo pri nas, nas ne zapuste."

"Prodajalke so pri nas bolj
plačane kakor v privatnem bi-
zisu, toda načelniki so plačani
slabše. Z vzgojnimi programom
može veliko doseči in potenci-
alni voditelji se vedno vzgajajo.
Učijo se ekonomskih principov
in morajo nekaj znati. Tudi
glede bodočnosti je upanje, da
bo naš temelj ostal zdrav in tren-
den."

Kar se ameriškega združni-
štva tiče, je Johansson mnenja,
da imajo zadruge priliko razvi-
ti se, ako poslujejo direktno s
(Daje na 3. strani.)

Agentje Railway Audit & Inspection Co., stavkolomske firme, se igrajo z orožjem.

Vesti iz Jugoslavije

(Dnevna poročila iz Jugoslavije.)

STRASNA SMRTNA NE-SREČA

V petek 21. avgusta se je pri Selih huda nesreča zgodila. Voznik Josipa Šiško iz Sel pri Strazi, ubil konja in se.

Ljubljana, 22. avgusta.

V petek 21. avgusta se je pri Selih huda nesreča zgodila. Voznik Josipa Šiško iz Sel pri Strazi, ubil konja in se. Voznik je imel vprežena konja in se je s seboj na voz pa je vzel s seboj 10 letnega posestnika Šiško. Voznik je imel vprežena konja in se je s seboj na voz pa je vzel s seboj 10 letnega posestnika Šiško. Voznik je imel vprežena konja in se je s seboj na voz pa je vzel s seboj 10 letnega posestnika Šiško.

Posestnik Šiško je zjutraj ob 6. uri v voz v Strazo na žago. Voznik je imel vprežena konja in se je s seboj na voz pa je vzel s seboj 10 letnega posestnika Šiško. Voznik je imel vprežena konja in se je s seboj na voz pa je vzel s seboj 10 letnega posestnika Šiško.

Kranjski časnik spozna —

— tuda zračni stroj dalje

Ko je predvčeršnjim izbruhel stroj v kranjskih tekstilnih delavnicah, so se podjetja dogovorila z zastopniki strokovnih organizacij in delavcev, da se bo naslednji dan, torek večer, že bil pogovor med zastopniki delavstva in podjetja. K pogajanju so se zbrali zastopniki vseh strokovnih organizacij, zastopniki delavstva, delavski zbori in delavske uprave. Pogajanja so trajala štiri ure, nakar je prišlo do dogovora, ki pa se ne tiče direktno delavskih mezd. Spodaj so se namreč na tole: delavci kolektivne pogodbe se bodo začela pogajanja 28. avgusta. Redukcije mezd po 11. junija letos se preklicajo in razlika mezd. Nadurno delo se sme uveljaviti le po dogovoru med delavstvom in podjetji. Stavkajoči delavci tovare in začno v ponedeljek 24. avgusta z rednim delom. Podjetja ne bodo izvajala delavskih nasilij nasproti stavkajočim in njih voditeljem.

Na te točke so se dogovorili delavci obeh strani. Toda se je vprašanje kolektivne pogodbe in zvišanje mezd ni prelozilo nikamor. Delavstvo je shodu sprejelo sklep, da se bodo pogajanja o kolektivni pogodbi začeli takoj. Gornji razpored — pa določa za pogajanja 28. avgust — Torej novo pogajanje.

Ko so se pogajanja včeraj končala, je bil za 7. uro zvečer sklican shod delavstva, toda delavstvo sploh ni maralo iz tovarne in se sporočilo, da s takim dogovorom med zastopniki strokovnih organizacij in podjetji niso zadovoljni. Tako so strokovne organizacije, ki niso mogle uspešno delavce zahtevo, da se pogajanja o mezdah takoj začne, prav izgubile vodstvo in trajajočimi. Delavstvo je odločilo, da zahteva takojšnja pogajanja in pravino vidi v tem zagotavljanju pogajanj manevrov v tekstilni industriji, da se pripravijo na boj z delavstvom. Koliko delavci od kranjske zmage, priča dejstvo, da so na včerajšnjem pogajanju kot poslušalci in svetovalci kranjskim podjetjem prišli iz Maribora! Strojne organizacije oz. delavstvo bo torej prisiljeno izpolniti nasproti podjetjem odločno zahtevo stavkajočih, ki so bili odločeni, da ne nehajo s stavkom in ne zapuste prej tovarne, da bodo njih zahteve uveljavljene.

Če boš podpreti španske delavce

Is Varazdina poročajo, da so tamkaj mnogi delavci začeli po mestu med delavstvom nabirati prispevke za španske bojujoče se delavce, ki branijo demokracijo pred španskim klerofašizmom, ki se bori proti fašističnim generalom.

Policija je nabiralce aretirala in kaznovala vsakega s 500 Din globe.

Ce bi bili fantje nabirali prispevke za španske fašiste, bi jih najbrže nagradili.

Smrtne nesreče rudarja. — V Medvečah pri Majšperku ima družba Hrastovec-Podlož svoj premogovnik, v katerem se je 15. avg. smrtno ponesrečil 30 letni rudar Jože Krošl. Padel je v šaht ter si razbil glavo in stri prsni koš. Prepeljali so ga v pujsko bolnišnico, kjer pa je kmalu umrl.

Samomor? — Iz Ptuja poročajo o izginotju 33 letne Francke Peršeje, doma na Bregu pri Ptuj. Je hčerka posestnika in strojnika Peršerja in je že nekaj časa bila brez dela. Bila je obupana in na tihem se je morda pripravljala na samomor. Domači so 20. avg. zjutraj slišali krike iz njene sobe. Ko so stopili k nji, je niso našli v sobi, pač pa so opazili krvave sledove. Morda je šla Francika k Dravi in skočila ali padla vanjo in utonila. Našli je še niso, ne mrtve ne žive. Ali pa gre morda za zločin?

V ognju in burji uničena vas

Metlika, 14. avgusta.

Komisija, ki si je danes ogledala pogorišče v Pilatovcih, je ugotovila naslednje podrobnosti: V torek okoli 9. dopoldanske ure je pričelo v majhni vasi Pilatovci v radatoviški občini goreti. Ogenj se je najprej pojavil pri posestniku Petkoviču, a hip zatem se v nekaterih drugih hišah, ki so skoraj vse zgrajene zelo primitivno in večinoma krite s slamo. Ker je bilo jutro zelo vetrovno, so ogorki s posameznih streh, zaleteli še nekatera gospodarska poslopja, tako da je v kratkem razdobju gorelo 12 stanovanjskih in 7 gospodarskih zgradb. Hiše so bile večinoma zgrajene druga poleg druge a so se skoraj istočasno vnela tudi nekatera bolj oddaljena poslopja.

Na brzojavni klic bližnje suhorske pošte so metliški gasilci z motorno brizgalno takoj odhiteli na mesto nesreče in se jim je deloma posrečilo ogenj vsaj lokalizirati, dočim je bilo na gašenje zaradi velikega pomanjkanja vode v tej vasi skoraj nemogoče misliti. Metliškim gasilcem so prihiteli na pomoč tudi gasilci z Lokvice, a pri reševanju so pomagali seveda tudi domači gasilci iz Radatovičev in nekateri Pilatovčani. Kljub največjemu naporu požrtvovalnih gasilcev je ogenj, ki je viharno vreme njegovo moč čedalje bolj stopnjevalo, uničil 19 zgradb in tako povzročil okoli 300.000 Din škode. Prizadeti pogoreli so bili zavarovani pri zavarovalnicah Rosija Fonsier, Zedinjeni, Vzajemni in Slaviji in bo škoda po večini krita. Najprej pa bo preiskava mora-

la ugotoviti vzrok, te, v analizi Bele Krajine izredno velike požarne katastrofe.

Da bi ugotovil dejanski stan, se je metliški sreski načelnik g. Matija Kaki, ki te dni odhaja na svoje novo službeno mesto v Škofji Loki, ker bo metliški srez jutri likvidiran, še včeraj napotil v Pilatovce, vendar pa je bilo zaradi velikega obsega katastrofe skoraj nemogoče ugotoviti prave vzroke in začeti s preiskavo. Izjave domačinov so si precej nasprotujoče, kar pa je razumljivo, ker se je v več poslopih ogenj skoraj hkratu pojavil.

Prehivalstvo je zaradi velike nesreče zelo zebgano. Poleg domačinov so jim namreč pogoreli vsi gospodarski pridelki, ki so jih te dni pospravili pod streho in ki so bili v primeri s prejšnjimi v sušnih letih precej zadovoljivi. O uspehu preiskave bomo poročali.

Stirje pogoreli

Ptuj, 13. avgusta.

Dravsko polje je ozemlje večnih požarov, ki po večini nastanejo v okolicih, da pravega vzroka ni mogoče dognati. Oblastva si stalno prizadevajo priti tem zagonetnim požarom do dna, a posreči se jim pojasniti le posamezne primere.

V noči na torek je bil na Dravskem polju spet večji požar. Okrog polnoči je iz nepojasnjenega vzroka začelo goreti gospodarsko poslopje posestnice Marije Javornikove v Spodnjih Jablanah. Poslopje, ki je bilo delno krito s slamo, je zgorelo do tal. Sprčo velikih plamenov so se drug za drugim vnela še sosedna gospodarska poslopja posestnikov Vnuška Stefana, Beranika Jerneja in Javornikove Neže. Tudi vse te zgradbe, ki so bile delno krite s slamo, so bile uničene in s njimi mnogo žita, krme in slame. Zgorelo je tudi mnogo orodja in ena svinja. Škoda znaša okrog 150.000 Din in bo menda v glavnem poravnana z zavarovalnico.

Na kraj požar so prihiteli gasilci iz Cirkovca in Šikol, katerim se je po večurnem naporu gašenju posrečilo požar omejiti in s tem odstraniti nevarnost, ki je grozila vsej vasi.

IZ PRIMORJA

Zaradi bega čez mejo

Pred sodišči v Gorici in Trstu so se zadnje dni spet kar vrstili procesi proti slovenskim fantom, ki so bežali čez mejo brez potnega lista ali obmejne izkaznice.

Naravnost dramatična je bila aretacija Antona Šabca, ki se je že pred leti izselil v inozemstvo, kjer je našel tudi delo in kruh. Pred 2 mesecema je prišel na mejo in po naključju našel čez njo. Tik ob meji je našel na skupino ljudi in se z njimi nekaj pomenkoval, ko sta se jim približala dva obmejna miličnika. Z vsa naglico jo je ubral proti 100 m oddaljeni meji, a že se je spotalnil ob korenini neke smreke in padel. Miličnika sta ga dohitela in končno kljub hudemu odporu obvladala ter ukenila.

Te dni se je vršil proces proti njemu pred tržaškim sodiščem. Obtožili so ga celo, da je hotel miličnika podkupiti, da bi ga

pustili nazaj čez mejo. Državni pravdnik je zahteval zanj 2 leti in 7 mesecev zapora, sodišče pa je vpoštevalo neke olajševalne okoliščine in ga obsodilo na 1 leto in tri mesece zapora.

Nekoliko bolj komplicirana je bila obtožba 29-letnega Franceta Sabotiča iz Breginja, ki bi naj bil odnesel iz skladišča 23. infanterijskega polka dve skrinjici z 8800 lir v gotovini in v vrednostnih papirjih ter nato skušal zbežati čez mejo, a je bil baš na meji aretiran. Izkazalo se je pa, da je obe skrinjici kupil za mal denar od nekega neznanca. Vendar je bil obsojen na 1 leto in 8 mesecev zapora ter 4400 lir denarne kazni in plačilo vseh sodnih stroškov.

Končno so bili dne 14. avgusta zaradi običajnega bega v kontumaciji obsojeni 27-letni France Fornarič iz Stare Gore pri Gorici na 4 mesece zapora in 3000 lir denarne kazni, 25-letni France Šušteršič iz Oslavlja na 3 mesece in 3000 lir, 21-letni Vladimir Mavrič iz Vrtojbe na 3 mesece in 1000 lir ter 30-letna Emilija Znidaršičeva iz Gorice na 4 mesece zapora in 3000 lir denarne kazni.

Napad na letalskega častnika. — Blizu Mirna sta dva neznanca v noči od zadnjega petka na soboto napadla letalskega poročnika Antona Allievija, ki se je s svojim avtomobilom vračal iz Trsta na bližnje letališče. Napadalec sta ustavila avto, ranila poročnika in mu odvzela 200 lir ter aktovko z dokumenti. Kakor pravijo listi, je bil poročnik v Sesljanu in je imel pri sebi le osebne dokumente. Za napadalcema ni sledu.

Istrski kmetje so bili tudi letos hudo oškodovani zaradi toče in drugih vremenskih nezd. Škoda gre v stotine. Kakor poročajo listi, je sedaj vlada nakazala 14.000 lir podpore posestnikom v občinah Buzetu, Roču in Črnom vrhu.

Fašistična organizacija v kanalski občini, ki obsega poleg Kanala še 9 okrajev, šteje sedaj 95 članov in 66 članic. V priključenem odseku "mladih fašistov", so zaradi splošnih obveznih predvojskih vaj veljani vsi fantje od 18. do 20. leta starosti, v "Balili" pa vsa šolska deca. "Mladih Italijank" je 24, "Dopolavoro" pa šteje 186 članov, med njimi vse omenjene odrasle fašiste.

Blizu Ajdovščine je utonil v Vipavi 24-letni Ivan Krašna. Fant se je kopal. Nenadoma mu je postalo slabo in omahnil v vodo. Njegovo truplo so kmalu potem našli na nasprotnem bregu vode.

Pri Podkraju se je ponesrečil narednik motociklist Lazzaro od 11. avto centra. Vojaško poveljstvo ga je poslalo iz Gorice v Postojno. Motorno kolo se mu je med potjo na nekem ovinku pokvarilo in prevrnilo. Narednik je dobil hude poškodbe, ki jim je naslednjega dne podlegel.

Dva požara. V Sabljah pri Sv. Križu na Vipavskem je pred dnevi pogorel dom Rudolfa Severja. Lastnica hiše Marija Novakova iz Trsta je oškodovana za 10.000 lir. V stari gori pri Gorici pa je požar pretekl teden hudo poškodoval hišo posestnice Marije Pavlačeve, ki je oškodovana za 5000 lir.

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

Demonstracije sovjetskih delavcev v Moskvi proti španskim rebelom.

Francoski levičarji zahtevajo intervencijo v Španiji

(Nadaljevanje s 1. strani.)

na odgovornost, da reši špansko republiko pred fašističnimi rebeli.

Manuel Azana, predsednik Španije, je pozval Caballero, naj sestavi novo vlado, ko je Jose Giral Pereira podal ostavko. Pereira je dejal, da je resigniral kot premier v prilogi novemu režimu, "ki bo vključeval vse skupine, katere reprezentira ljudska fronta."

V novem španskem kabinetu je šest socialistov, trije republikani in dva komunisti poleg reprezentantov Katalonije. Med socialisti so štirje desničarji, skrajno levičarsko krilo pa predstavljajo Caballero, Julio Alvarez del Vayo in komunisti.

Caballero, ki je star 64 let, je poleg ministrskega predsednika prevzel tudi pozicijo vojnega ministra. Odkar se je pričela civilna vojna, je on osebno vodil obrambo Madrida v guadaramskem gorovju.

Madrid, 6. sept. — Vojno ministrstvo je naznanilo, da so vladne čete včeraj v mesto Huesca, fašistično trdnjavo in ga zasledile. To mesto, ki leži 36 milj severovzhodno od Saragose, je bilo v rokah upornikov od pričetka civilne vojne.

Avtoritete so zaeno naznanile, da se je bataljon rebelov pridružil vladnim četam predno so te okupirale mesto. Neka druga fašistična kolona je revoltirala, ko je bila pognana v beg po naskoku na Luarco, pristanišče mesto v provincii Oviedo.

Vlada je poslala nadaljnje vojaške oddelke na jug, da ustavijo prodiranje rebelov proti toledski provinci. V bitki, ki se je vršila v distriktu Estremaduri, v bližini meje Badajoz-Toledo, so vladne čete porazile rebeli. V spopadu, ki je trajal tri ure, je bilo več sto ubitih in ranjenih na obeh straneh.

Burgos, Španija, 6. sept. — Fašistična vojaška junta, katere glavni stan je v tem mestu, poroča, da sta že dve tretjini Španije pod kontrolo rebelov. To poročilo bazira na informacijah, katere je glavni stan prejel od poveljnikov fašističnih kolon.

Armada 20.000 rebelov je koncentrirana v navalparalskem distriktu, ki meji na guadaramsko gorovje, severozapadno od Madrida. Sedaj se pripravljajo na naskok na mesto El Escorial, ki leži ob glavni cesti, katere vodi iz gorovja proti Madridu. Glavni stan rebelov tudi poroča, da so bombe, ki so jih vržili fašistični letalci, uničile dve vladni podmornici, uničili pristanišča Bilbaoja.

Bruselj, Belgija, 6. sept. — Svetovni mirovni kongres, ki je tu otvoril svoje zasedanje, je pozval evropske države, naj posredujejo v španski civilni vojni. Sprejeta je bila resolucija, ki opozarja države na resne komplicacije, ki lahko rezultirajo iz španske civilne vojne, če ne bodo storile ničesar, da jo ustavijo. Na kongresu so delegacije iz štiridesetih držav.

Rim, 6. sept. — Italijanski fašisti so zagnali italijanski kritik proti španski levičarski vladi, ko so bili informirani, da so vladne sile v Barceloni ubile nekega italijanskega delavca. Krišarka Pola je že odrinila proti Barceloni iz italijanskega pristanišča Gaeta, "da bo ščitila

Italijane v Barceloni.

Vest iz

Genove javlja, da bo nadaljnja Italijanska bojna ladja odplula proti Barceloni.

Italijanski delavec, Umberto Fazzalenda po imenu in oče sedmih otrok, je bil ustreljen, ko so vladne čete vdrele v njegovo stanovanje. Vest o eksekuciji je fašistično časopisje prineslo na prvi strani.

Uradni komunikacije, ki je bil objavljen po tem incidentu, naglašajo, "da je italijanski konzul v Barceloni naslovil že več protestov madridski vladi, ki pa niso ničesar dosegli. Protesti ne zadostujejo in Italija bo morala podvesti drastično akcijo v interesu zaščite svojih državljanov v Španiji."

Urad italijanskega poslanstva je bil premeščen iz Madrida v Alicante, ker Madrid "ni več varno mesto." Hitlerjeva vlada je nekaj dni prej tudi premenila svoje poslanstvo v Alicante.

Barcelona, 6. sept. — Gregorio Azana, nečak Manuela Azana, predsednika Španije, je bil postavljen ob zid in ustreljen v Cordobi, se glas vladno poročilo. Fašistični rebeli so se s tem maščevali za smrtno obsodbo, katero je katalonsko ljudsko sodišče naložilo trem voditeljem upornikov.

Spopad med stavkarji in stavkokazi

Osem ranjenih v bitki pred tovarno

Syracuse, N. Y. — (FP) — Pred tovarno Remington-Rand Co., ki izdeluje pisalne stroje in drugo pisarniško opremo, je prišlo do vročega spopada med stavkarji in stavkokazi, katere je kompanija importirala iz drugih krajev, v katerem je bilo osem oseb ranjenih.

Do bitke je prišlo, ko so stavkokazi prišli iz tovarne. Stavkarji so jih pričeli zmerjati, nakar je kmalu frčalo kamenje in drugi predmeti nad glavami stavkarjev. Temu je sledila bitka na pesti, ki je trajala, dokler ni policija stopila v akcijo. Ta je zasledila stavkokaze, med katerimi so bili mnogi oboroženi z revolverji in drugim orožjem.

Stavka, ki traja že petnajst tednov, je bila doslej mirna, ker voditelji stalno pozivajo stavkarje, naj ignorirajo provokacije stavkokazov in najetih pobojnikov.

Zakon socialne zadržite neustaven?

Boston, Mass. — Posebni odbor Ameriške odvetniške zveze je odločil, da je federalni zakon socialne zaščite neustaven. V poročilu, ki bo predloženo konvenciji odvetniške organizacije, je rečeno, da je kongres prekršil mejo svojega področja, ko je sprejel zakon socialne zaščite. Provizije določajo, da le tiste države, ki sprejmejo zakone v skladu s federalnim zakonom, so deležne podpore iz vladnega sklada socialne zaščite, to pa pomeni poseganje v federalne višave v zadeve držav, ker jim federalna vlada diktira, kakšne zakone morajo sprejeti.

Naročite Mladinski list; najboljši mesečnik za slovensko mladino!

Voditelj švedskih zadrug v Ameriki

(Nadaljevanje s 1. strani.)

farmerji in producenti ter racionalizirajo distribucijo kakor verifine trgovine. Prednost imajo zadruga v tem, da jim ni treba plačevati obresti na kapital, ker tega z naglim prometom dosti ne potrebujejo.

Švedske zadruga so politično neaktivne, čeprav velika večina zadrugarjev glasuje za socialdemokrate; nekateri vidijo v zadrugah tudi pot v socializmu. Johansson sam se dosti ne briga za socialno filozofijo in končni cilj. Upa, da bo privatni biznis korakal vzporedno z zadrugnim biznisom. Popolnoma se zadovoljuje z lepo uspevačim gibanjem in z balansiranim budžetom.

Tudi fašizma, ki je uničil zadruga v Italiji, Nemčiji in deloma tudi v Avstriji, se dosti ne boji. Pravi, da so Švedi preveč pametni in demokratično ljudstvo, da bi nasledili vabam kakšnega diktatorja. Če se v tem moti ali ne, bo pokazala bodočnost. Dejstvo vseeno je, da se Švedska ponaša z relativno najmočnejšim zadrugnim gibanjem na svetu.

Kanaški sodnik za u e č inteligence

Boston. — Bogovi so se lahko smejali, ko je zvezni sodnik Merrill Otis iz Kansas Cityja plediral na konvenciji Ameriške odvetniške zbornice za več inteligence na sodiščih. Smejala so se lahko, ker je ta sodnik bil eden prvih, ki je Wagnerjev delavski zakon proglasil za neustavnega na principu, da tovarniška produkcija ne spada v meddržavno trgovino.

Sestanek med Rooseveltom in Landonom

Des Moines, Ia. — Tu sta se zadnji četrtek sestala predsednik Roosevelt in governor Landon, predsedniški kandidata republikanske stranke. Slednji se je namreč odzval povabilu na konferenco glede vladne pomoči farmerjem v po suši prizadetih državah. Roosevelt je pozdravila množica več tisoč ljudi, ko se je vozil po mestu, Landonov prihod pa je vzbudil malo zanimanja. Na konferenci, katere se je udeležilo več governorjev, je Landon predložil svoj načrt farmske odpomoči. Po sestanku je Landon dejal, da je Roosevelt prijazen človek in gentleman.

Teroriziranje poljedelskih delavcev

San Francisco, Cal. — Najeti pobojniki veleposrednikov v Imperial dolini terorizirajo poljedelske delavce, ki so se pričeli organizirati, da izvozejejo izboljšanje svojega položaja. Nekaj organizatorjev je bilo že izgnanih in večje število delavcev ugrabitih in pretepenih.

Bankirji se boje zadrugništva

Timmins, Ont., Kanada. — Šolski odbor, ki ga kontrolirajo bankirji in trgovci, je v zadnjem momentu prekal dovoljenje glede rabe dvorane v tokajšnji srednji šoli krajevni zadrugni organizaciji, kjer je ta namerala proslaviti petletnico svoje ustanovitve.

Če boš podpreti španske delavce

— se boriš proti klerofašizmu, —

— in zapro in kaznujejo.

Slika kaže italijanska bojna letala na letališču v bližini Rima.

KRIŠTOF DIMAČ

Spisal JACK LONDON. — Iz angleščine prevedel FRANCE MAGAJNA

"O, kar ustrelite," je rekel in zavijtel sekirico. "Strašno rad bi pogledal, kakšne močgane imate. No, le začnimo z bojno igro."

"To je upor," se je oglašil Stine. "Ko sta sprejela službo, smo se zmenili, da bosta poslušala najine ukaze."

Cok se je obrnil proti njemu. "O tudi vi pridete na vrsto, kakor hitro končam z vašim dragim prijateljem. Vi, prašičjeglavi klašč, vi!"

"Sprague," je rekel Kriš, "samo trideset sekund časa odloga! Spravite samokres in začnite veslati!"

Sprague se je hipec obotavljal, potem se je pa kratko, hripavo zasmeljal, spravljal samokres in začel veslati.

Se dve uri so se mučili, za vsako ped na svoji poti ob peni se obali, dokler se ni celo Kriš začel bati, da so zgrešili smer. Tedaj pa, ko je bil tudi že sam pri volji, da krenejo nazaj, so zagledali niti dvajset čevljev široko tesnico, ki je vodila v zavetje, kjer so najbesnejši zagoni burje komaj rebri površino. Bil je to zaton, kamor so se zatekali drugi čolni v prejšnjih dneh. Pristali so ob nizki obali. Gospodarja sta obležala v čolnu, Kriš in Cok pa sta postarjala šotor, zanetila ogenj in začela kuhati.

"Čok, kaj pa se to pravi 'prašičjeglavi klašč'?" je vprašal Kriš.

"Naj me zlodej vzame, če vem," je rekel Cok. "To pa vem, da je Stine res prašičjeglavi klašč."

Burja je pojenjavala in do večera povsem prenehala. Pritisnil je oster mraz. Skodelica kave, ki so jo postavili hladiti, je bila pol ure kasneje pokrita s pol palca debelo ledeno skorjo. Ob osmih zvečer, ko sta Sprague in Stine zavita v odeje spala spanje izmučenih, je šel Kriš pogledat k čolnu, pa se je takoj vrnil.

"Čok, zmrzovati je začelo," je naznanil.

"Kaj zdaj?"

"Samo eno. Jezero bo seveda zmrznilo najprej. Hitri tok reke bo morda plovec še več dni. Čoln, ki bo jutri ob tem času še vedno na jezeru Labarge, bo zasedel v led in bo na tistem mestu ostal do prihodnjega leta."

"To se pravi, da moramo še nočjo odriniti odto."

Kriš je priklimal.

"Skobacajta se ven, zaspanca!" je zarjul Cok in takoj začel podirati šotor.

Gospodarja sta se zbudila in stokaala ob bolečin, ko so jima jih prizadevale odrevenele mišice.

"Koliko je pa ura?" je vprašal Stine.

"Pol devetih."

"Kako pol devetih, saj je še tema," je ugovarjal.

Cok je potegnil za vrv in šotor se je začel vegati. "Ni jutraj," je rekel, "je še večer. Moramo preko jezera, ker že zmrzuje."

Stine je sedel, na obrazu mu je zaigrala neprikrita jeza. "Naj zmrzne k vragu! Mi se ne ganemo."

"Dobro," je odvrnil Cok hladnokrvno. "Miva greva s čolnom naprej."

"Vidva sta najeta..."

"...da bova spravila vajine stvari v Dawson," mu je segel v besedo Cok, "in to bova tudi storila, ali ne?" Svoje vprašanje je poudaril s tem, da je razdel šotor in platno je pokrilo oba omahljivca.

Iz malega pristana so si morali pot lomiti skozi droben led, ki je kril površino. Na jeze-

ru pa je voda, gosta in steklena, ob vsakem sunku zmrzovala na veslilih. Kmalu se je začela spreminjati v ledeno brozgo, ki je ovirala veslanje. Kapljice, ki so brizgale v zrak, so zmrzovale, preden so padle nazaj v vodo. Pozneje se je začela tvoriti na površju tenka skorja in čoln se je pomikal čedalje počasneje naprej.

V poznejših letih si je Kriš često poskušal predočiti dogodke tiste noči, toda spominjal se je vsega, kakor se spominjamo težke more. Kako strahovito sta morala šele trpeti mehkužna Sprague in Stine! Edino, kar mu je od tiste noči še ostalo, je bil spomin, da se je z nadčloveškim trudom boril z valovi vsoto dolgo noč, ki se mu je zdelo, da traja najmanj tisoč let.

Ko je napočilo jutro, so mirovali. Stine je tožil, da so mu premrli prsti. Sprague je pa jadikoval, da mu je nos ozebel. Bolečine v nosu in licih so pravile Krišu, da tudi njemu mraz ni prizanesel. Čim bolj se je danilo, tem dalje so videli, in vse, kar so videli, je bila velika ledena ravan. Površje jezera je bilo strjeno. Sto vatov od mesta, kjer so stali, se je začela severna obala. Čok je trdil, da je tam odtok in da vidi, kako voda teče. Samo on in Kriš sta še mogla delati. Z vesli sta razbijala led in potiskala čoln naprej. Ko sta že skoro povsem onemogla, je začel prijemat vodni tok in par minut pozneje je reka potegnila čoln s seboj. Ko sta se ozrla nazaj, sta zagledala več čolnov vkovanih v led. Potlej pa je reka krenila okoli ovinka in jezero jima je zginilo izpred oči. Pluli so naprej s hitrostjo šestih milj na uro.

Dan za dnem so pluli po deroči reki navzdol, dan za dnem so opažali, kako se ostri ledeni rob od obeh bregov vedno bolj pomika proti sredi reke. Kadar so se pod večer ustavili, so naredili v led zaseko, kamor so spravili čoln. Sotorsko opremo so pa odnesli par sto čevljev na breg. Zjutraj so izsekali čoln iz ledu in ga potisnili do srede reke, kjer ga je njen tok vzel v svojo oblast. Čok je postavil v čolnu pločvinasto peč in okoli nje sta se tiščala Sprague in Stine tekom dolgih ur plovbe. Ukazovati ni sta poskušala več in njuna edina želja je bila, kmalu dospeti v Dawson. Čok, črnogled, pa neutrudno in vesel, je vsakih pet minut zagrmel prvo kitico pesmi, ki jo je bil že davno pozabil. Čim bolj je pritiskal mraz, tem češče je pel:

Kot starogrški Argonavti
iz moderne Grške plovemo,
ti-rom-pom-pom, ti-rom-pom-pom,
da zlato rudo najdemo.

Ko so pluli mimo ustja reke Hootalinque ter Malega in Velikega Salmona, so videli, da ti dotoki izlivajo v strugo Yukona avojo ledeno brozgo. Nabirala se je ob čolnu in kadar so zvečer hoteli pristati, so morali prav tako izsekati čoln iz te ledene naplavine kakor zjutraj iz ledu, ki je vklestil čoln ponoči.

Zadnjo noč na bregu so prebili med ustjema rek White River in Steward. Zjutraj so zapazili, da je struga reke Yukon, ki je široka tam pol milje, od brega do brega zaježena z ledeno naplavino. Čok ni preklinjal vesoljstva tako duhovito kot po navadi in se je vprašaje ozrl na Kriša.

"Naš čoln bo letos poslednji dospel v Dawson," je rekel Kriš.

"Saj ni več vode, Dimač."

"Bomo pa po ledu vozili. Kar na delo, prijatelji!"

(Dolge prihodnje.)

František Langer:

Kristina

Ob robu starega mesta stoji hišica. Čebelnjak jo imenujejo. Dosti revežev stanuje v njej. Brodolomci življenja, popotni glasbeniki, kramarji, brezposelni, obrtniki.

Hiša ne pozna ne morale, ne greha. Življenje v njej hiti z omamljivo naglico. Dekleta-dzvoze v njej čez noč v žene, fantje v može. Meseci postajajo leta, dnevi meseci. Strast, ki se je zvečer razvnela, ugasne zjutraj. Kar je bilo zjutraj še hladno, je morda zvečer vroče ljubljeno. Ravnošnost se krvavo maščuje, kri se miri s poljubi.

V tretjem nadstropju te hiše je stanoval gospod Hajs, ki je ponoči igral na kitaro. Čez dan je bil doma in je tudi največkrat sedel pri svoji kitari. Spati ni mogel. Po vseh hiši so odmevale njegove rahle strune, če ni slučajno kakšen prepri ali krik preglašal njegove pesmi. V drugem nadstropju na levi je stanoval Matija s svojo materjo. Matija je bil zastaven, miren fant in je delal v bližnji železarni. V sosednem stanovanju sta prebivali Kristina, nebeško in ljubko dekle, in njena mati.

Ko je Kristina dozorela, je nekoga dne izginila iz hiše. V čebelnjaku so bili takšnih dogodkov vajeni. Nihče se ni zanje zmenil, samo Matiji je bilo hudo.

Dosti časa je poteklo. Nekega dne je pred hišo obstal voz. V avli in kuhovini je stopila is njega Kristina. Mati jo je vaa srečna pozdravila in obrisala prah s stola, preden ji je rekla, naj sede. Potem je poklicala Matijo in njegovo mater in radovedna hianica, ki je morala biti povsod zraven, se jima je pridružila. Tudi gospod Hajs je prišel s svojo kitaro. Občudovali so obleke mlade gospodične, strmeli so nad zlatimi kamni v prstanih, nad zapetnicami in uhani. Kristina je velela prinesiti piva in gospod Hajs je igral na kitaro.

Pa je pripovedovala Kristina: Pravila je o vili, kjer zdaj stanuje, govorila je o sobarici, vratarju, kočijažu in kuharju, ki so vsi v njeni službi. Hvalila je dobre jedi in srečno sitost. Z živimi besedami je pripovedovala o toploti, o vonju s krošnjikov, o duhu kuhanega sadja, o privlačnosti plitenih, a sladkarijami napolnjenih košaric. Pripovedala je udobnost, domačnost svetle kuhinje, pravilne zaklade polnih shramb. Govorila je o izlozbenih oknih trgovcev, ki se jim ni moglo goče ogniti, o trgovinah, kjer ponujajo najokusnejše sadeže, o

slasličarnah, kjer imajo vse sladkosti sveta.

Ko je odhajala, je dala Matiji bankovec za dvajset kron, da si kupe kakšen spomin nanjo in da ne bo jezen nanjo. In obljubila, da se bo vrnila.

"Revolver ali bom kupil," je sklenil Matija. "Ljubim jo in ubil jo bom. Srečna je in tega ne morem prenesti."

Cez nekaj časa se je spet vrnila. Imela je blede višnjevo obleko in velik višnjevi slaminik z belimi cvetlicami. Tako je sedela pri materi v sobi in zraven nje je bil gospod Hajs s kitaro. Tudi Matija je prišel in je imel revolver v žepu. Pila je pivo z vsemi in niti rokavic ni slekla. Siroki slaminikov krajci so ji zakrivali obraz, da so se videla samo usta. In ta usta so pripovedovala.

Zdaj je vse drugače. Stari prijatelj je iznenada umrl. Konec je mehke udobnosti v vili, ki je bila vsa kakor velika jedilna shramba, kjer se masti otrok z dobrotami. Časi ponosa so prišli. Bančni direktor, plešast možak, je vzel seboj. Z njim se vozil v gledališče. Ložo imata v takem koncu, da ju z vseh strani dobro vidiš. V hotelu sedi vselej pri srednjih mizah. V odprtem vozu se vozi z njim po promenadi in vsi njegovi znanci jo pozdravljajo. Zvečer prihajajo prijatelji v

hišo: bogatini, umetniki, oficirji, vsi ji govorijo lepe besede in zavidajo bančnemu ravnanju. Dobro pozna moč svojega nasmeška, ki zbujajo veselje na teh obrazih, dobro pozna svoje poglede, ki se jim nihče ne more upreti, dobro pozna zapeljivost svojih kretenj. Kakor omamljena od lastne lepote je zaprla sirove oči in jih potem spet trudna odprla. Sklenila je roke za vratom in se zamajala zapeljivo v bokih in Matija ni imel toliko poguma, da bi jo bil ustrelil.

Ko se je spet vrnila, je bila oblečena sivo, elegantno. Njeno vedenje je bilo prav tako samozavestno kakor njena obleka. Sedela je v krogu svojih prijateljev in pripovedovala:

Zdaj živi z nekim kapelnikom. Toda kako živi! Nikoli si ni mislila, da je mogoče tako živeti. Kako ničevo je bilo njeno prejšnje življenje. Takrat v prvem času, ko je še plavala v masti in sladkosti, in potem, ko jo je obdajalo življenje sveta. Zdaj nima več vile, nima voza, zato pa živi med poljubi svojega moža, čuti toploto njegove ljubezni, njegove nežnosti. Pripovedovala je, kako se ljubček pogovarja z njo, ponavlja njegove besede, pravila je, kako sede pogosto zvečer h klavirju, ji zaigra uspanke, ki se jih sproti izmišlja zanj, kako počiva njena glava na njegovih ramenih, kako zagrebe ljubček svoja usta v njene lase, kako se ji počasi vzro oči, da zadremle, on pa jo vsomoteno odnese med bele blazine. Z zaprtimi očmi so jo poslušali njeni prijatelji. Gospodu Hajsu se je izmaknila kitara iz rok, Matija pa je spustil prst z revolverja, s katerim se je bil v žepu igral.

In spet se je vrnila. Imela je čevlječke z visokimi petami, da so se zdele njene noge še manjše. V rokah je imela vezeno torbico, potem pa je sedla k svojim prijateljem in jim povedala:

Zapustila je kapelnika, ker je bil preveč ljubosumen. Zdaj ima nekega poročenega prijatelja. Z njim stanuje v domači, lepo opremljeni sobi, pa je le malokdaj doma. Rajši prepleše noči pod pisanimi lestenci. Na maskaradah pleše z zaljubljenimi pletroti in če se njen plesalec utruji, zbeži iz rok belega klovna v roke črne domina, da se potem kmalu zavrti z rjavim orientalcem. Pleše tako, da nagiblje glavo nazaj, kakor bi se hotela od svojega plesalca odtrgati. Svet se vrti pod njenimi čevlji. Rittem basa izpreminja v kretnje svojih rok, ihtenje gosli v valovanje svojih ramen, piskanje klarinetov v bliske svojih oči in lesket svojih zob. Kakor obsedena je pri plesu. Gospod Hajs je zaigral tarantelo na svojo kitaro in spremljal pesem s petami, Matija pa se je plašno stisnil v kot.

Ko se je spet vrnila v čebelnjak, so bile njene oči utrujene in njen obraz model, vzle plasti šminke in pudra. Čudne reči je pripovedovala. Govorila je o drvečih brzih vlakih. Zdaj je na severu, zdaj na jugu, zdaj na drevskišču, zdaj na lovu, zdaj v kopalnicah, zdaj v gorskih hotelih. Pri mizi za ruleto sedi in grabi cekine. Potem pije spet whisky z rejenimi mešetarji, da zve, kako se bodo naslednji dan dvigali tečaj na borzi. Nato sede kakšnem igralcu v naročje in mu skrivaj kaže, kakšno kvarto naj zaigra. Povsod naokoli se kotati zlato, zlato, lesketa se na zelenih mizah in jasno zvoni kakor smeh nedolžnih dekliških grl. Bankovci šume kakor zapeljivo svileni perilo. Lahko, polsko drse skozi prste, pa so vendar slika neodprtljivosti. Lahki so, da bi jih človek odplahl, in vendar težki kakor usoda. Pohlepno so se Kristinini prsti zadržali v mizo, kakor bi ležali kupi rumene kovine pred njo. Poslušalci so začarani gledali te prste, kakor bi bili hoteli ujeti na njih lesket zlata. Gospod Hajs je z dvema strunama oponašal žvenketanje zlata. V Matijevih ušesih je šumelo, pred njegovimi očmi se je lesketalo.

In spet je čez nekaj časa švignila Kristina čez stopnice. Materi je prinesla dve steklenici vina v zelenem papirju. Imela je pisano, lesketajočo se obleko, zibala se je na stolu in popevala lahke pesmice. Zdaj je v službi v neki gostilni, kjer žvenketajo stekleni kelih, kjer je godba močnejša od človeških glasov,

kjer prepevajo napol pijani gostje vse noči, kjer se pije, kjer se pozablja. Vino, o vino! Hladno teče po grlu in žareče hiti po žilah. Lesketa se, diši, svojega boga ima in ga približa človeku. In špampanjec! Ta mešanica zraka, groznega soka in ognja! Misli sproti in pričara strasti. Če si umije roke v njem, dehte noč in dan. Poduhala je svoje roke in tudi drugi so jih. Matija se ni upal sprožiti orožja, tako so ga prevzele te mehte roke. In gospod Hajs je spremljal Kristinino pesem na svoji kitari tako vneto, kakor bi bil sam od vina pijan.

Potem se Kristina dolgo ni vrnila. Vsi so mislili, da je hišo že davno pozabila, in ko je ni nihče pričakoval, je iznenada prišla. Njena obleka je bila pomečkana, čevlji izhojeni. Govorili so o nočnih poteh po cestnem pločniku. Vonj po bolnišnici jo je obhajal, njena lica so bila upadla, roke blede in suhe, vrat ozek. Molčala je. Prijatelji, ki so se zbrali okoli nje, so zastoj čakali, da bi kaj rekla, vane na njej je govorilo, kričalo: "Konec je veselja, konec sitosti, lepote, gibanja, zraka, zlata in opoja!" In mati ni več obrisala prahu s stola in ji ni več velela, naj sede.

Vse to je videl Matija. Tedaj je stopil z revolverjem pred njo in jo ustrelil v glavo.

"Rad sem jo imel, zato sem jo ustrelil. Njene nesreče nisem mogel prenesti," je dejal policaju, ki ga je prišel iskat.

Otroška modrost

Po madžarskem priredil Porez

(Oče sedi na vrtu in bere časnik. To se pravi, rad bi čitil, da bi ga otrok neprestanu ne motil! Otrok je štiri leta star — in saj veste, da takšne žabe venomer vprašujejo. Začne se torej običajna družabna igra: otrok vprašuje, oče pa odgovarja.)

Otrok: "Očka, ali je daleč do Nunske ulice?"

Oče: "Da, otrok moj."

"In kako daleč je do Gradišča?"

"Še dalje."

"In do Trnovskega mosta?"

"Še mnogo dalje."

"Ali je tudi do mojega rojstnega dne še daleč?"

"Kakopak."

"Očka, kaj je dalje: Trnovski most ali moj rojstni dan?"

(Oče ne odgovori več; igro je izgubil.)

"Ali stanujejo angeli v nebesih?"

"Da."

"Drugi nihče ne stanuje v nebesih?"

"Ne, dragi otrok."

"Ali ne škropi tudi dež iz nebes?"

"Pač."

"Ali so potlej angeli zmerom mokri?"

(Oče je igro izgubil.)

"Joj, koleno sem si potolkel."

"Nikar ne joči, dragi otrok."

Štiriletni fantek ne sme več jokati.

"Petletni tudi ne?"

"Tudi ne!"

"Kaj pa dvajsetletni?"

"Se manj."

"Zakaj je pa potlej mama večraj jokala?"

"Zob jo je bolel."

"Ali štiriletnega otroka ne smejo zobje boleti?"

"Seveda ga smejo, ljubček moj."

"In če ga zobje boljijo, se re-vež tudi ne sme jokati?"

(Oče ne ve odgovora.)

"Očka, glej, kakšen je mesec!"

"Danes je ko roglič."

"Ali ne nosi rogličev pek?"

"Da!"

"Ali pripne mesec tudi pek na nebo?"

"Nee..."

"Če je mesec roglič, zakaj ga pa potlej ne moremo jesti?"

"Ker je predelek."

"In če bi prišel k nam?"

"Pa ne bo prišel..."

"Očka, tudi potlej ne, če mu ti ukažeš?"

(Oče se boji za svojo očetovsko avtoriteto.)

"Da, potlej bi že prišel."

"In bi ga potlej lahko jaz jedel?"

(Oče obmolkne.)

"Očka, prosim, povej mi povestico!"

"To zna mamica bolje!"

George Varoff, zmagalet v skakalni tekmi, ki se je vršila Randall Islandu, N. Y.

"Ali ti ne veš nobene povestice?"

"Ne."

"Ali ve mamica mnogo povestice?"

"Da, ljubček moj."

"Zakaj pa ve mamica toliko povestice?"

"Ker je zelo pametna."

"Očka, ti pa nisi nič pameten?"

(Oče je igro izgubil.)

ZANIMIVE ŠTEVILKE

Na Filipinih živi kača, ki je sposobna požreti celega jelena, čeprav je debela le okrog 20 cm in dolga 6 do 7 m.

Neki učenjak je ugotovil, da se rodi človek s 328 malimi organi za okušanje na jeziku. Od 20. leta dalje pričanja to število nazadovati, zato starejši človek tudi nima več takšnega okusa za dobre in slabe reči kakor otrok. Železno orodje Eiffelovega stolpa tehta 7000 ton.

Najstarejši muzej na svetu bo v Nari na Japonskem. Osnovani so ga že l. 756 in obstoji še danes. Vsebuje kakšnih 8000 predmetov, po večini azijske umetnine. Ta muzej je za čudo odprt samo vsako pomlad. Nekateri gosenice požrejo v enem mesecu toliko listja, da bi

lahko tehtale 600krat toliko, likor njih telo.

Oči kačjih pastirjev imajo 30.000 facet, zato pa imajo žuželke tudi izredno dober

Kravja koža daje povprečno 15 do 16 kg usnja, konjska k pa samo 8 kg.

Nekateri ledniki Greenland merijo v debelino 2500 m.

Najdragocenejše vseh živi bilo maslo, kajti telo ga prebija 95 odstotkov, tako da ima nekaj od njega.

Severni medved je povprečno 3-krat toliko težak kakor lev. Veliki greenlandski kit do 20 ton olja.

Pajek je v razmerju s telesom 7-krat močnejši od človeka.

"Pred štirinajstimi dnevi vam posodil sto dinarjev in krat ste rekli, da potrebujete nar samo za nekaj dni."

"No veste kaj, ali naj s dinarji živim morda leto dni?"

RAD BI IZVEDEL

za mojega prijatelja Joseph Naspnika, kajeri je izginil pred tremi leti in kolikor sem izvedel, se nahaja v Washingtonu. Rojake nimam, če kateri ve zanj, da mi to znanite, ali pa naj se sam pripravi in mi poroča, zelo važne mi iz stare domovine. — John Wild, 16th St., Springfield, Ill. — (A)

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 19. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in šteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in eno družino k eni naročnini. Prosveta stane za vse enako, za člana ali družino \$6.00 za eno leto in sivo. Ker pa člani še plačajo pri anasmentu \$1.20 za tednik, se jim to šteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za S. N. P. J. List Prosveta je vala lastnina in gotovo je v vsaki družini ali bi bil rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrž. države in Kanado \$6.00	Za Ciere in Chicago je.....
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in.....
2 tednika in..... 8.00	2 tednika in.....
3 tednika in..... 12.00	3 tednika in.....
4 tednikov in..... 16.00	4 tednikov in.....
5 tednikov in..... 20.00	5 tednikov in.....
	Za Evropo je..... \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebne vsote denarja ali Order v planu in si naročite Prosveto, list, ki je vala lastnina.

Pojasnile:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S. N. P. J. ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, b moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dne Prosveto, to tako namantati upravnštvo lista, in obenem doplačati del vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnštvo sam datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsote \$.....